

NETEKOME VYTAUTO LEONO SALADŽIAUS

1930 01 11–2022 03 23

Palaidotas Raguvos kapinėse, Panevėžio rajone

*Viskas, o viskas telpa
į vieną žodį ar gestą,
į vieną bitės pasinėrimą
vidurvasario žiedan...*

Buvo mylėta.

Siekta buvo.

Tikėta ir geista.

--- idant?

Justinas Marcinkevičius

Prieš akis užkrečiančiai šokio sukuryje besisukantis devyniasdešimtmetis Vytautas – aukštas, žilaplaukis, linksmas, ką tik į šoną lazdelę numetęs ir smagiai partnerę apglėbęs...

Toks jau ir liks atmintyje, nes su žemiškuoju gyvenimu atsisveikino ir į žvaigždes iškeliavo...

Visai neseniai „Geologijos akiračiuose“ sveikinome geologą, paleontologą dr. Vytautą Leoną Saladžių ypatingo 90-ojo gimtadienio proga ir gana išsamiai pristatėme jo biografiją bei nuveiktus darbus. O šiandien tenka tarti jam atsisveikinimo žodį...

Vytautas gimė 1930 m. sausio 11 d. Vidurio Lietuvos lygumų krašte, Panevėžio apskrities Raguvos miestelyje, Justino Saladžiaus ir Vladislavos Bankauskaitės šeimoje. 1937-ųjų rudenį jis pradėjo daug metų besitęsusį mokslo kelią – iš pradžių Raguvos pradžios mokykloje, vėliau progimnazijoje ir gimnazijoje, kurią baigęs 1950-aisiais nesvyrudamas nusprendė tęsti mokslus Vilniaus universitete (VU). Penkeri metai prabėgo akimirksniu, nes pasirinktos geologijos studijos nenuvylė, atvirksčiai – kasmet buvo vis įdomiau ir įdomiau: ir dėl šaunių kurso draugų, kurių didžioji dalis vėliau tapo žymiais mokslininkais, ir dėl ypatingų dėstytojų – profesorių Juozo Dalinkevičiaus ir Mykolo Kaveckio, taip pat Stasio Žeibos, Leono Petrulio, Mečislavo Martinaičio ir kt.

V. Saladžius VU baigė 1955-aisiais įgydamas geologinės nuotraukos ir naudingųjų iškasenų telkinių paieškos specialybę. Dar

Vytautas Leonas Saladžius. A. Saladžiaus nuotr.

besimokydamas pradėjo dirbti VU Geologijos katedroje laborantu (1954–1957 m.). Paskutiniaisiais gyvenimo metais jis dažnai prisimindavo 1957-ųjų vasarą, kai dalyvavo Petro Vaitiekūno vadovaujamoje geologinėje ekspedicijoje. Nuo Nemuno aukštupio (Gardino m.) iki vidurupio (Kauno m.) plaukta valtimis detalai upės atodangose tiriant kvartero nuogulas. 1958–1963 m. V. Saladžius dirbo Geologijos ir gelmių apsaugos valdybos Geologinės paieškų ir žvalgybos ekspedicijos geologu, vėliau vyresniuoju geologu. Jis dalyvavo vykdant statybinių medžiagų pramonei reikalingų naudingųjų iškasenų paieškos ir žvalgybos darbus. Lyg ir viskas buvo gerai, bet mintis apie mokslinį darbą nedavė ramybės. Studijas Geologijos instituto aspirantūroje ir darbą Stratigrafijos ir litologijos skyriuje V. Saladžius pradėjo 1963 m. sausio 15 d. Jo svajonė ėmė pildytis: Vytautas gilinosi į įdomią ir tuo metu naftos paieškoms svarbią giliųjų gręžinių tyrimų medžiagą, o tiksliau – į paleozojaus geologinės eros ordoviko ir silūro periodų uolienose

randamų fosilinių moliuskų tyrimą. Šio darbo iniciatorius, o vėliau ir mokslinio darbo vadovas buvo tada dar docentas Juozas Paškevičius. V. Saladžius sukaupe gausią įvairių rūšių moliuskų liekanų kolekciją ne tik iš Lietuvos, bet ir iš kitų šalių – Latvijos, Estijos, Baltarusijos ir Karaliaučiaus (dabar – Kaliningrado) srities, Podolės (Dniestro upės atodangos Ukrainoje) teritorijų. Šių tyrimų pagrindu vėliau buvo grindžiama visa minėtų sluoksnių stratigrafija. Vytautas išskyrė ir moksliskai aprašė net dvylika naujų rūšių. Per trejus aspirantūrai skirtus metus jis parašė disertacinį darbą „Pietų Pabaltijo ordoviko ir silūro nuogulų moliuskų fauna ir jų stratigrafinė reikšmė“, kuri sėkmingai apgynė 1967 m. kovą. Šis įvykis V. Saladžiui buvo ypatingas ir džiaugsmingas, nors kartais pasakydavo, kad buvo labai sunku. Taip prasidėjęs mokslinis gyvenimas tęsėsi daugiau kaip tris dešimtmečius – iki 1995-ųjų. 1966–1968 m. jis dirbo jaunesnioju, 1969–1994 m. – vyresnioju moksliniu bendradarbiu.

Kartu su kolegomis, ypač su Petru Lapinsku ir Jevlampijumi Laškovu, jis peržiūrėjo, aprašė ir paėmė įvairiems tyrimams reikalingus ordoviko ir silūro sluoksnių pavyzdžius iš keliasdešimties tonų kerno. Iš Lietuvos ir Kaliningrado srities gręžinių kerno surinko ir ištyrė ordoviko, silūro moliuskus, nustatė rūšių paplitimą ir jų reikšmę tirtų darinių stratigrafiniam skirstymui. Taip pat Vytauto dėmesį patraukė silūro sluoksniuose randami mikroskopiniai konodontai ir krinoidėjų (jūrų lelijų) stiebelių liekanos. Ir čia kruopštus tyrėjas surado ne vieną naują rūšį. 1974–1983 m. V. Saladžius atliko kai kurių Lietuvoje išgręžtų gręžinių (Nidos, Kražantės, Plungės, Akmenės, Ledų) pjūvių reviziją, dalyvavo kolektyviniuose darbuose sudarant Lietuvos geologinių ir hidrogeologinių žemėlapių stratigrafines schemas ir legendą (1971 m.), rengiant Pabaltijo stambaus mastelio geologinių žemėlapių legendų metodines rekomendacijas (1981 m.), Rytų Europos platformos ŠV dalies viršutinio ordoviko ir silūro moliuskų atlasą (1990 m.) ir kt.

V. Saladžius publikavo 53 mokslinius darbus, parašė 23 išsamias mokslines ataskaitas, yra 8 monografijų bendraautoris. Jis dalyvavo įvairiuose respublikiniuose ir tarptautiniuose renginiuose, 1968–1992 m. buvo sąjunginės paleontologijos draugijos narys, nuo 1991-ųjų – Lietuvos geologų sąjungos, nuo 1992 m. – Lietuvos stratigrafinės komisijos ordoviko silūro pakomisės, o nuo 1993-ųjų – Geotermijos asociacijos narys.

V. Saladžius buvo kruopštus kolekcininkas – rinko lietuvišką filateliją ir gėrimų etiketes (šiandien tai unikali kolekcija), taip pat entuziastingas sodininkas ir labai mėgo knygas. Ir ne tik skaityti. 2002 m. Vytautas išleido prisiminimų knygą „Ne vien tik atsiminimai“ (antrasis papildytas leidimas – 2005 m., trečiasis – 2007 m.), kurioje papasakojo apie istorijos vėtrų sudraskytus šeimos narių likimus, apie savo gyvenimą ir kelią į mokslą. Labai daug energijos ir laiko jis skyrė gimtojo Raguvo miestelio žmonių atminimui išsaugoti, istoriniams gimtojo krašto įvykiams įamžinti, paminklams atstatyti.

Šeima Vytautui buvo nepajudinamai tvirta vertybė ir pagrindas, ant kurio užauga asmenybė. Iš savo tėvų namų atsinešęs pagarbos protėviams, meilės tėvams ir vaikams nuostatas, jas diegė ir savo šeimoje. 1956 m. vedęs Elvyrą Stirnaitę nugyveno su ja beveik 66-erius metus. Jiedu susilaukė sūnaus Artūro, kuris padovanojo tris vaikaičius: Severiją Mariją, Liudviką Ignotą ir Leoną Dominyką. Jis nuoširdžiai jais džiaugėsi ir labai mylėjo, nors ir neturėjo galimybės daug bendrauti.

Ilgas ir prasmingas Vytauto gyvenimo kelias baigėsi namuose Vilniuje kovo 23-įją...

***Kolegų ir artimųjų vardu
Violeta Pukelytė ir
sūnus Artūras Saladžius***

Straipsnyje remiamasi:
Saladžius V. Ne vien tik atsiminimai. Vilnius:
VU leidykla, 2002, 92 p.;
Geologijos akiračiai, 2020,
nr. 1–2, p. 55–59.